

Bryssel den 16.12.2016
COM(2016) 871 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

**med en utvärdering av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder
som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i direktiv 2011/93/EU av den 13
december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av
barn och barnpornografi**

Innehåll

1.	INLEDNING	4
1.1.	Direktivets mål och räckvidd.....	4
1.2.	Rapportens syfte och metod	6
2.	INFÖRLIVANDEÅTGÄRDER	8
2.1.	Utredning och lagföring av brott (artiklarna 2–9 och 11–17)	8
2.1.1.	Definitioner (artikel 2).....	8
2.1.2.	Brott som har samband med sexuella övergrepp (artikel 3).....	8
2.1.3.	Brott som har samband med sexuell exploatering (artikel 4).....	9
2.1.4.	Brott som har samband med barnpornografi (artikel 5)	10
2.1.5.	Kontaktsökning med barn i sexuellt syfte (artikel 6)	10
2.1.6.	Anstiftan, medhjälp och försök (artikel 7)	11
2.1.7.	Frivilliga sexuella handlingar (artikel 8)	11
2.1.8.	Försvårande omständigheter (artikel 9).....	11
2.1.9.	Beslag och förverkande (artikel 11)	12
2.1.10.	Juridiska personers ansvar (artikel 12)	12
2.1.11.	Sanktioner för juridiska personer (artikel 13)	13
2.1.12.	Avstående från att lagföra eller utdöma påföljd för brottsoffret (artikel 14)	13
2.1.13.	Utredning och lagföring (artikel 15).....	13
2.1.14.	Rapportering av misstanke om sexuella övergrepp eller sexuell exploatering (artikel 16).....	14
2.1.15.	Behörighet och samordning av åtal (artikel 17)	14
2.2.	Hjälp till och skydd av brottsoffer (artiklarna 18–20).....	15
2.2.1.	Allmänna bestämmelser om hjälp, stöd och skyddsåtgärder för barn som är brottsoffer (artikel 18).....	15
2.2.2.	Hjälp och stöd till brottsoffer (artikel 19).....	16
2.2.3.	Skydd för barn som är brottsoffer under brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden (artikel 20)	17
2.3.	Förebyggande (artiklarna 10 och 21–25)	18
2.3.1.	Diskvalifikation till följd av fällande dom (artikel 10)	18
2.3.2.	Åtgärder mot reklam för möjligheten att begå övergrepp och för barnsexturism (artikel 21).....	19
2.3.3.	Förebyggande interventionsprogram eller åtgärder (artikel 22).....	19
2.3.4.	Förebyggande (artikel 23)	19

2.3.5.	Interventionsprogram eller interventionsåtgärder på frivillig basis inom ramen för eller efter straffrättsliga förfaranden (artikel 24)	20
2.3.6.	Åtgärder mot webbplatser som innehåller eller sprider barnpornografi (artikel 25)	21
3.	SLUTSATS OCH NÄSTA STEG	22

1. INLEDNING

Sexuella övergrepp och sexuell exploatering av barn är särskilt allvarliga brott. De vållar varaktiga fysiska, psykiska och sociala skador hos sårbara brottsoffer som har rätt till och behov av särskilt skydd och särskild omsorg. Barnpornografiskt material, som i lagstiftningen betecknas som ”barnpornografi”, innebär dessutom upprepade brott mot brottsoffret. Först när de sexuella övergreppen fotograferades eller spelades in. Varje gång bilderna eller filmerna publiceras, sprids eller visas begås sedan ytterligare grova kränkningar av barnets privatliv. Om barnet vet att bilderna och filmerna sprids och att vänner och släktingar kan se dem innebär det ännu ett trauma.

För att bekämpa dessa brott på ett effektivt sätt behövs en helhetssyn och en sammanhållen strategi som innefattar **utredning och lagföring av brott, hjälp till och skydd av offer samt förebyggande åtgärder**.

1.1. Direktivets mål och räckvidd

Direktivet följer den helhetssyn som krävs för att bekämpa dessa brott på ett effektivt sätt. Det utgör ett omfattande rättsligt instrument som innehåller bestämmelser om utredning och lagföring av brott (artiklarna 2–9 och 11–17), hjälp till och skydd av brottsoffer (artiklarna 18–20) samt förebyggande åtgärder (artiklarna 10 och 21–25).

För att brott ska kunna **utredas och lagföras effektivt** omfattar direktivet bland annat följande:

- Kriminalisering av många olika fall av sexuella övergrepp mot och sexuell exploatering av barn, på nätet såväl som på andra ställen (20 olika brott, artiklarna 2–7). Dessa brott omfattar nya företeelser såsom grooming på nätet (artikel 6) och sexuella övergrepp framför webbkamera samt att titta på bilder på sexuella övergrepp mot barn på nätet utan att bilderna laddas ned (artikel 5, i synnerhet punkt 3).
- Högre straffnivåer. De maximistraff som fastställs i nationell lagstiftning får inte vara lägre än vissa nivåer (från ett till tio års fängelse) beroende på hur allvarligt brottet är (artiklarna 3–6). Ett antal försvarande omständigheter måste också beaktas (artikel 9).
- Förlängning av preskriptionstiderna efter det att brottsoffret har uppnått myndighetsålder (artikel 15.2).
- Skyldighet att tillhandahålla tjänster inom brottsbekämpning och lagföring med effektiva utredningsverktyg för att utreda sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografibrott, exempelvis sådana som används för att utreda organiserad och grov brottslighet (artikel 15.3). Brottsbekämpande organ måste också ha möjlighet att identifiera offren för sådana brott (artikel 15.4).
- Avlägsnande av hinder (som skapas genom sekretessregler) för yrkesutövare vars huvudsakliga uppgift är att arbeta med barn att rapportera situationer där barn kan antas vara offer (artikel 16).
- Behörighet i fall där gärningsmännen är medborgare i undersökningslandet så att de också kan åtalas i sitt land för sådana brott som de har begått i andra medlemsstater eller i tredje land (artiklarna 17.1–17.3).
- Borttagande av villkor om dubbel straffbarhet och anmälan på den plats där brottet begicks vid åtal för brott som har begåtts i andra medlemsstater eller tredjeland (artikel 17.4 och 17.5).

När det gäller **hjälp till och skydd av barn som är brottsoffer** innehåller direktivet bland annat bestämmelser med följande krav:

- Omfattande hjälp, stöd och skyddsåtgärder, särskilt för att förhindra att barn som är brottsoffer utsätts för ytterligare trauman genom medverkan i brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden, bland annat genom att särskilda normer för förhör med brottsoffer som är barn införs (artiklarna 18–20).
- Hjälp och stöd så snart det finns rimliga skäl att misstänka brott (artikel 18.2).
- Särskilt skydd för barn som anmäler övergrepp inom familjen (artikel 19.1).
- Hjälp och stöd som inte villkoras av samarbete under straffrättsliga förfaranden (artikel 19.2).
- Skydd av brottsoffrets privatliv, identitet och bild (artikel 20.6).

För att förebygga sådana brott omfattar direktivet bland annat följande:

- Mekanismer för att möjliggöra att dömda gärningsmän förhindras att utöva yrkesverksamhet som inbegriper direkta och regelbundna kontakter med barn (artikel 10.1).
- Rätt för arbetsgivare att begära in uppgifter om fällande domar och diskvalifikationer att utöva yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn (artikel 10.2).
- Underlättande av utbyte av information mellan nationella kriminalregister (via systemet Ecris¹) för att säkerställa att arbetsgivarnas bakgrundskontroller är fullständiga och omfattar uppgifter om brott som har begåtts av personer överallt i EU (artikel 10.3).
- Ett krav på medlemsstaterna att tillhandahålla interventionsprogram eller interventionsåtgärder för behandling av brottslingar som dömts för brott och andra som befarar att de kan komma att begå brott (artiklarna 22 och 24).
- En skyldighet för medlemsstaterna att genomföra förebyggande åtgärder såsom utbildning, aktiviteter för att öka medvetenheten och kompetensutveckling för tjänstemän (artikel 23).
- Obligatorisk bedömning för alla personer som dömts av vilken fara de utgör och risken för återfall (artikel 24.4).
- En skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa ett avlägsnande utan dröjsmål av webbsidor som innehåller eller sprider barnpornografi inom deras territorium och att sträva efter att uppnå ett avlägsnande om webbsidornas värdserver ligger utanför deras territorium (artikel 25.1).
- En möjlighet för medlemsstaterna att blockera tillträde till webbsidor som innehåller eller sprider barnpornografi för internetanvändare inom sitt territorium. Blockeringen kan ske på olika sätt, till exempel genom offentliga åtgärder eller självreglering inom industrin (artikel 25.2).

¹ Det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister. Ecris regleras av rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll, samt av rådets beslut 2009/316/RIF av den 6 april 2009 om inrättande av det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris) i enlighet med artikel 11 i rambeslut 2009/315/RIF. Mer information om Ecris finns på http://ec.europa.eu/justice/criminal/european-e-justice/ecris/index_en.htm.

1.2. Rapportens syfte och metod

Enligt artikel 27 i direktivet ska medlemsstaterna² senast den 18 december 2013 sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet och underrätta kommissionen om detta.

Denna rapport svarar mot ett krav enligt artikel 28.1 i direktivet på att kommissionen ska överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en utvärdering av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i direktivet³. Rapporten ska ge en kortfattad men upplysande översikt över de viktigaste införlivandeåtgärder som medlemsstaterna har vidtagit.

Medlemsstaterna har stått inför betydande utmaningar vid införlivandet och genomförandet av ett så omfattande och ambitiöst direktiv, som

- kräver att lagstiftning antas inom flera olika områden, bland annat materiell straffrätt (t.ex. definitioner av straffbara gärningar och straffnivåer, preskriptionsbestämmelser och juridiska personers ansvar) och straffprocessrätt (t.ex. extraterritoriell jurisdiktion, barns deltagande i straffrättsliga förfaranden och legalt ställföreträdarskap),
- innebär omfattande administrativa åtgärder för att komplettera gällande lagstiftning (t.ex. för tillgång till uppgifter och utbyte av kriminalregisteruppgifter mellan medlemsstater, utbildning av polis och rättsväsende samt bestämmelser om skydd av barn, brottsbekämpande organ och fängelser),
- inbegriper flera aktörer, inte bara från myndigheter inom en medlemsstat (dvs. på olika förvaltningsnivåer, till exempel nationella och regionala), utan också samarbete med icke-statliga organisationer (t.ex. för att störa distributionen av barnpornografiskt material med hjälp av telefonjourer och informationskampanjer), internetleverantörer (t.ex. för att störa distribution av barnpornografiskt material), kliniska psykologer (t.ex. i interventionsprogram för gärningsmännen) m.fl.

Medlemsstaternas införlivande omfattar insamling av information om relevant lagstiftning och administrativa bestämmelser, analys av informationen, utarbetande av ny lagstiftning eller ändring av befintlig och åtgärder för att den ska antas, samt rapportering till kommissionen.

Baserat på de uppgifter om nationella införlivandeåtgärder som kommissionen officiellt har underrättats om har direktivet införlivats genom fler än 330 rättsakter som var i kraft redan före direktivet och cirka 300 nya rättsakter som har införts sedan 2012 i alla medlemsstater.

Medlemsstaterna har skickat omkring 700 anmälningar till kommissionen. 70 % av dessa mottogs efter att tidsfristen för införlivandet löpte ut den 18 december 2013. Innehållet omfattade lagstiftning (nya rättsakter och ändringsakter) och andra författningar samt

² Nedan avses med *medlemsstaterna* eller *alla medlemsstater* de medlemsstater som är bundna av direktivet (dvs. EU:s samtliga medlemsstater utom Danmark). I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning deltar Danmark inte i antagandet av direktivet och det är inte tillämpligt på Danmark. Rådets rambeslut 2004/68/RIF fortsätter dock att gälla och vara bindande för Danmark. I enlighet med artikel 3 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning deltog båda dessa medlemsstater i antagandet av direktivet och är bundna av det.

³ I enlighet med artikel 28.2 i direktivet utvärderas genomförandet av de åtgärder mot webbplatser som innehåller eller sprider barnpornografi och som anges i artikel 25 i en separat rapport (COM(2016) 872), som offentliggörs tillsammans med denna rapport.

arbetsmetoder. I många fall innehöll anmälningarna fullständiga strafflagar och ändringsakter.

Vid den tidpunkt då tidsfristen för införlivande löpte ut hade endast tolv medlemsstater anmält till kommissionen att de hade slutfört införlivandet av direktivet. Kommissionen har därför inlett överträdelseförfaranden för underlåtenhet att anmäla nationella införlivandeåtgärder mot de övriga: **BE, BG, IE, EL, ES, IT, CY, LT, HU, MT, NL, PT, RO, SI** och **UK**⁴. Samtliga överträdelseförfaranden var avslutade den 8 december 2016. Det sena antagandet och den sena anmälan av nationella införlivandeåtgärder har fördröjt kommissionens analys och offentliggörande av rapporter om införlivandet.

Beskrivningen och analysen i denna rapport bygger på de uppgifter som medlemsstaterna hade lämnat in senast den 1 november 2016. Anmälningar som har inkommit efter detta datum har inte beaktats. Utöver de problem som konstateras i denna rapport kan det förekomma ytterligare utmaningar när det gäller införlivandet och andra bestämmelser som inte har rapporterats till kommissionen samt annan rättslig och icke-rättslig utveckling. Rapporten hindrar därför inte kommissionen från vidare utvärdering av vissa bestämmelser för att fortsätta att stödja medlemsstaterna vid införlivandet och genomförandet av direktivet.

⁴ Medlemsstaternas namn förkortas i detta dokument enligt föreskrifterna på <http://publications.europa.eu/code/sv/sv-370100.htm>.

2. INFÖRLIVANDEÅTGÄRDER

2.1. Utredning och lagföring av brott (artiklarna 2–9 och 11–17)

2.1.1. Definitioner (artikel 2)

Artikel 2 innehåller definitioner av begrepp som används i hela direktivet: barn, åldern för sexuellt självbestämmande, barnpornografi, barnprostitution, pornografisk föreställning och juridisk person.

- Alla medlemsstater utom **HU** definierar barn som en person under 18 års ålder.
- Åldern för sexuellt självbestämmande varierar mellan medlemsstaterna: 14 år (**AT, BG, DE, EE, HU** och **PT**), 15 år (**CZ, FR, HR, PL, SE, SI** och **SK**), 16 år (**BE, ES, LT, LU, LV, NL** och **UK**), 17 år (**CY** och **IE**) och 18 år (**MT**). **FI, IT** och **RO** har olika åldrar för sexuellt självbestämmande beroende på typen av brott. I **EL** är åldern för sexuellt självbestämmande olika för frivilliga homosexuella handlingar mellan män (17 år) och frivilliga heterosexuella handlingar samt homosexuella handlingar mellan kvinnor (15 år).
- **BE, CY, EE, EL, ES, HR, IE, IT, LV, PT, RO, SE, SK** och **UK (Gibraltar)** använder begreppet ”barnpornografi” i sin lagstiftning. Alla övriga medlemsstater använder andra begrepp, såsom pornografisk avbildning (**AT**), pornografiskt material (**BG**), pornografiskt verk (**CZ**), pornografisk bild eller avbildning (**FR**) m.fl.
- I fråga om barnprostitution har **CY** och **SK** infört en tydlig definition i sin införlivandelagstiftning, som omfattar alla de faktorer som avses i artikel 2 d. I **AT, BG, CZ, DE, EL, LT, LU, SE, SI** och **UK** följer införlivandet i stället av rättspraxis och andra källor i samband med barnprostitutionsbrott (artiklarna 4.5–4.7), medan införlivandet när det gäller **BE, EE, ES, FI, FR, HR, IT, MT, NL, PL, PT** och **RO** uteslutande följer av barnprostitutionsbrotten.
- En tydlig definition av pornografisk föreställning finns i lagstiftningen i **AT, BG, CY, EL, HU, IE, RO, SK** och **UK (Gibraltar)**. Andra medlemsstater införlivar artikel 2 i samband med brotten enligt artiklarna 4.2–4.4 och en direkt hänvisning till informations- och kommunikationsteknik, eller genom rättspraxis.
- Ingen av medlemsstaterna inkluderar stater eller offentliga organ vid utövandet av offentliga maktbefogenheter. De inbegriper inte heller offentliga internationella organisationer i begreppet ”juridisk person”.

2.1.2. Brott som har samband med sexuella övergrepp (artikel 3)

I artikel 3 fastställs vilka uppsåtliga handlingar som utgör sådana brott som har samband med sexuella övergrepp.

- De flesta medlemsstater har antagit bestämmelser genom vilka det är straffbart att i sexuella syften förmå ett barn som inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande att bli vittne till sexuella handlingar (artikel 3.2) eller sexuella övergrepp (artikel 3.3) med påföljder i nivå med vad som krävs i direktivet.
- **CY, CZ, DE, EE, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, SI** och **SK** har bestämmelser som gör det straffbart att ägna sig åt sexuella handlingar med ett barn som inte uppnått åldern för sexuellt självbestämmande på ett liknande sätt som i artikel 3.4. **AT, BE, BG, ES, HR, LU, RO, PT** och **SE** skiljer mellan sexuella handlingar som inbegriper penetration och handlingar som inte inbegriper penetration.

- Vad gäller att ägna sig åt sexuella handlingar med ett barn som innebär missbruk av en erkänd förtroendeställning eller av makt eller inflytande (artikel 3.5 i) eller av barnets särskilt utsatta situation (artikel 3.5 ii) har de flesta medlemsstaterna antagit lagstiftning som inte tycks täcka samtliga dessa situationer eller som har påföljdsnivåer som är alltför låga.

De flesta medlemsstater har emellertid antagit lagstiftning som gör det straffbart att ägna sig åt sexuella handlingar med ett barn där tvång, våld eller hot brukas och som har de straffnivåer som föreskrivs i direktivet (artikel 3.5 iii). **CY, DE, LU** och **MT** anger ”tvång, våld och hot”, medan andra medlemsstater nämner ”våld och hot” (**CZ, EL, FI, FR, LT, LU, LV, NL, PT, SE** och **SK**), ”tvång och hot” (**BE, BG, DE, HR, HU, IT, PL** och **SI**), ”våld och hotelser” (**ES**), ”mot ett barns vilja” (**EE**), ”tvång genom användning av våld” (**AT**) och andra begrepp.

- Vad gäller att genom tvång, våld eller hot förmå ett barn att ägna sig åt sexuella handlingar med en tredje part (artikel 3.6) hänvisar **CY, DE, FR, LU, MT, NL** och **PT** uttryckligen i sin lagstiftning till brottet med en tredje part medan det i **AT, BG, CZ, ES, HU, IE, IT, LT, RO, SE** och **SI** underförstås eller omfattas av bestämmelsen om våldtäkt och sexuella övergrepp genom tvång, våld eller hot.

2.1.3. Brott som har samband med sexuell exploatering (artikel 4)

I artikel 4 fastställs vilka uppsåtliga handlingar som utgör sådana brott som har samband med sexuell exploatering.

- Beträffande att förmå eller rekrytera ett barn till att delta i pornografiska föreställningar (artikel 4.2) har **AT, BG, CY, DE, EL, ES, IT, LT, MT, NL, RO, SK** och **UK (Gibraltar)** antagit lagstiftning genom vilken denna bestämmelse i direktivet införlivas i nationell lagstiftning. Inga slutsatser kunde dras utifrån uppgifterna från övriga medlemsstater.
- Enligt artikel 4.3 ska medlemsstaterna straffbelägga handlingar som innebär att ett barn tvingas eller med våld förmås till att delta i pornografiska föreställningar eller att ett barn hotas för sådana syften. **AT, BG, CY, DE, EL, ES, IE, IT, LT, MT, NL, SI, SK** och **UK (Gibraltar)** har infört lagstiftning genom vilken denna bestämmelse i direktivet införlivas i nationell lagstiftning. Medlemsstaterna använder olika formuleringar för att beteckna ”tvång, våld eller hot”. **BG, DE, IT, HR, HU, IT, PL** och **SI** nämner ”våld och hot”, **BG** ”våld, hot om allvarlig skada”, **EL** ”tvång eller våld eller hot” och **ES** ”användning av våld eller hotelser”.
- Artikel 4.4 gör det straffbart att medvetet bevista pornografiska föreställningar där ett barn deltar. **AT, BG, CY, DE, ES, FI, IE, IT, LT, MT, RO, SI, SK** och **UK (Gibraltar)** har infört lagstiftning genom vilken denna bestämmelse i direktivet införlivas i nationell lagstiftning. Inga slutsatser kunde dras utifrån uppgifterna från övriga medlemsstater.
- Enligt Artikel 4.5 ska medlemsstaterna bestraffa handlingar som innebär att ett barn förmås eller rekryteras till att delta i barnprostitution eller som drar nytta av eller på annat sätt utnyttjar ett barn för sådana syften. **BE, BG, CY, CZ, DE, EL, ES, FR, HR, IT, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SE, SI, SK** och **UK** har infört lagstiftning genom vilken denna bestämmelse i direktivet införlivas i nationell lagstiftning. Inga slutsatser kunde dras utifrån uppgifterna från övriga medlemsstater.
- Artikel 4.6 gör det straffbart att tvinga eller med våld förmå ett barn till barnprostitution eller att hota ett barn för sådana syften. **AT, BG, CY, CZ, DE, EE,**

EL, ES, FR, HR, IT, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, SK och **UK (Skottland)** har infört lagstiftning genom vilken denna bestämmelse i direktivet införlivas i nationell lagstiftning. Inga slutsatser kunde dras utifrån uppgifterna från övriga medlemsstater.

- Artikel 4.7 gör det straffbart att ägna sig åt sexuella handlingar där barnprostitution utnyttjas. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **HU, IE, LV, PL, PT, RO** och **SE** kunde inga slutsatser dras utifrån de lämnade uppgifterna.

2.1.4. Brott som har samband med barnpornografi (artikel 5)

I artikel 5 fastställs vilka uppsåtliga handlingar som utgör sådana brott som har samband med barnpornografi.

- Artikel 5.2 gör det straffbart att förvärva eller inneha barnpornografi. För de flesta medlemsstaterna kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats, utom vad gäller **AT, BG, CY, ES, FI, FR, LT, MT, RO** och **SI**.
- Artikel 5.3 gör det straffbart att medvetet skaffa sig tillgång till barnpornografi med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. De flesta medlemsstater har införlivat kravet om "att medvetet skaffa sig tillgång" även om de begrepp som används skiftar. Exempelvis använder **DE** begreppet "åtgärder för att hämta" och **HU** hänvisar till "att erhålla och inneha".
- Artikel 5.4 gör det straffbart att distribuera, sprida eller överföra barnpornografi. De flesta medlemsstaterna använder olika begrepp när de hänvisar till "distribution", "spridning" och "överföring" av barnpornografi. Exempelvis har begreppet "överföring" tolkats som "förmedling" (**CZ**), "utsändning" (**BG** och **DE**), "spridning" (**IT**) och "ge tillträde" (**LT**).
- Artikel 5.5 gör det straffbart att utbjuda, tillhandahålla eller tillgängliggöra barnpornografi. De flesta medlemsstaterna använder andra begrepp än "utbudande", "tillhandahållande" och "tillgängliggörande". Till exempel använder **CZ** begreppen "import", "försäljning" och "tillhandahållande på annat sätt" i stället för termen "tillhandahålla" medan **SE** använder ett allmänt uttryck för att "göra [barnpornografi] tillgänglig".
- Artikel 5.6 gör det straffbart att producera barnpornografi. Alla medlemsstater använder samma begrepp för "produktion" i sitt införlivande, utom **FR** ("arrangemang och inspelning") och **UK** ("tagning", "framställning" och "tillåtande att ta").
- Artiklarna 5.7 och 5.8 är frivilliga bestämmelser om tillämpningen av artikel 5 i särskilda situationer. Alla medlemsstater utom **AT, DE, ES, SE** och **UK** (artikel 5.7) respektive **AT** och **DE** (artikel 5.8) har beslutat att inte tillämpa dem.

2.1.5. Kontaktsökning med barn i sexuellt syfte (artikel 6)

I artikel 6 fastställs vilka uppsåtliga handlingar som utgör brott rörande kontaktsökning med barn i sexuellt syfte.

De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna artikel. För **CY, HR, HU, IE, LU, LV, PL, RO** och **UK** (artikel 6.1) samt för **BE, CY, LV** och **PL** (artikel 6.2) kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.

2.1.6. Anstiftan, medhjälp och försök (artikel 7)

Enligt artikel 7 ska medlemsstaterna straffbelägga anstiftan av, medhjälp till och försök att begå de brott som anges i artiklarna 3–6.

- Alla medlemsstater har vidtagit åtgärder som införlivar artikel 7.1 i nationell lagstiftning.
- Artikel 7.2 a har huvudsakligen införlivats genom allmänna bestämmelser om försök utom i fråga om **CY, DE, FI, FR, HR, IE, LU, PT, RO** och **SE**, som har infört särskilda bestämmelser som straffbelägger försök att begå de sexualbrott som anges i artikel 7.2.

2.1.7. Frivilliga sexuella handlingar (artikel 8)

I artikel 8 fastställs tre frivilliga bestämmelser om frivilliga sexuella handlingar. **CY** och **UK (England/Wales)** har valt att tillämpa alla tre medan **BE, BG, CZ, EE, IE, LU, LV, MT, NL, PL, SK** har valt att inte tillämpa någon av dem.

- **AT, CY, FI, EL, ES, HR, HU, IT, LT, LV, PT, RO, SE, SI** och **UK (England/Wales och Nordirland)** har valt att tillämpa artikel 8.1.
- **CY, HR, SE** och **UK (England/Wales och Skottland)** har valt att tillämpa artikel 8.2.
- **AT, CY, DE, FI, HR** och **UK** har valt att tillämpa artikel 8.3. **DE, FI** och **UK** tillämpar möjligheten på såväl innehav som produktion av barnpornografi medan **FR** endast tillämpar den på produktion av barnpornografi.

2.1.8. Försvårande omständigheter (artikel 9)

I artikel 9 fastställs de situationer som kan anses som försvårande omständigheter i förhållande till de brott som avses i artiklarna 3–7.

I de flesta medlemsstater innehåller lagstiftningen beskrivningar av de situationer som innebär försvårande omständigheter. Så var inte fallet beträffande vissa bestämmelser i denna artikel i **IE** och **UK(England/Wales, Nordirland och Skottland)**, där domstolar har större frihet att beakta försvårande omständigheter i sina domar.

- Artikel 9 a avser brott som har begåtts mot ett barn i en särskilt utsatt situation, i en beroendeställning eller med ett psykiskt eller fysiskt funktionshinder. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **BE, DE, ES, IE, LU, PL, SI** och **UK (England/Wales, Skottland och Gibraltar)** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.
- Artikel 9 b avser brott som har begåtts av en medlem i barnets familj, en person som sammanbodde med barnet eller en person som har missbrukat sin erkända förtroendeställning eller makt. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **AT, BE, BG, DE, ES, IE, LT, LU, PL, RO, SI** och **UK (England/Wales, Skottland och Gibraltar)** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.
- Enligt artikel 9 c bör det ses som en försvårande omständighet om brottet begicks av flera personer som agerade gemensamt. **CY, HR** och **IT** anger uttryckligen ”flera personer” som agerar gemensamt, medan andra medlemsstater använder sig av andra begrepp. Exempelvis nämner **BE** ”en eller flera personer”, **BG, EL, MT, NL** och **PT** ”två eller flera personer” och **DE** och **SE** ”fler än en person”.

- Enligt artikel 9 d bör ett brott bestraffas hårdare om det begicks inom ramen för en kriminell organisation. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse, däribland definitionen av ”kriminell organisation”, där **MT** ger en direkt hänvisning till rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet.
- Enligt artikel 9 e bör det utgöra en försvårande omständighet om gärningsmannen tidigare har dömts för brott av samma art. **AT, BE, CZ, HR, IT, LV, PT** och **SK** anser att detta är en allmänt försvårande omständighet oavsett om det senare brottet är av liknande slag eller inte. Ett brott av samma slag krävs dock i **BG, CY, EE, ES, FI, HU, MT** och **PL**. Separat bedömning av båda alternativen (brott med eller utan samband) anges i **FR** och **LT**.
- I artikel 9 f föreskrivs att det är en försvårande omständighet om gärningsmannen avsiktligt eller genom vårdslöshet har utsatt ett barn för livsfara. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **BE, CZ, ES, FI, FR, IE, IT, LV, SK** och **UK** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.
- Enligt artikel 9 g bör ett strängare straff övervägas om brottet begicks med användande av grovt våld eller vållade barnet allvarlig skada. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **BG, ES, FI, IE, LT** och **UK (Skottland)** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.

2.1.9. Beslag och förverkande (artikel 11)

Enligt artikel 11 måste medlemsstaterna säkerställa att deras behöriga myndigheter har rätt att beslagta och förverka hjälpmedel till och vinning av de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5.

Några medlemsstater (**BG, CY, DE, HR, FR, IT, LU** och **SI**) har infört särskilda bestämmelser om beslag och förverkande vid de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5, medan de övriga medlemsstaterna förlitar sig på allmänna bestämmelser om beslag och förverkande inom ramen för straffrättsliga förfaranden som gäller för alla brott.

Den nationella lagstiftningen i alla medlemsstater behandlar både hjälpmedlen till och vinningen av brottet.

2.1.10. Juridiska personers ansvar (artikel 12)

Enligt artikel 12 ska medlemsstaterna säkerställa att juridiska personer kan ställas till ansvar för något av de brott som avses i artiklarna 3–7.

- Vad gäller artikel 12.1 a–12.1 c använder **CY, LT** och **PL** samma eller nästan samma lydelse som i direktivet, medan de övriga medlemsstaterna använder andra begrepp. Vid införlivandet av artikel 12.1 b nämner medlemsstater exempelvis ”chefer”, ”direktörer” eller ”styrelse” i stället för ”befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar”.
- Det ansvar som krävs enligt artikel 12.2 har införts av nästan alla medlemsstater. För **BG, CZ, IE, LU, NL** och **PT** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.
- Vad gäller artikel 12.3 föreskriver alla medlemsstater en möjlighet till straffrättsliga förfaranden mot fysiska personer som är gärningsmän, anstiftare eller medhjälpare

vid sidan av att juridiska personer ställs till ansvar. Utifrån de uppgifter som **IE** och **PT** har lämnat kunde emellertid inga slutsatser dras vad gäller vilka brott som omfattades.

2.1.11. Sanktioner för juridiska personer (artikel 13)

Enligt artikel 13 ska medlemsstaterna införa sanktioner för juridiska personer som har ställts till ansvar i enlighet med artikel 12.1 eller 12.2 och kan välja att ålägga de sanktioner som föreskrivs i artikel 13.1 a–13.1 e.

- Vad gäller artikel 13.1 har alla medlemsstater infört förvaltningsrättsliga eller straffrättsliga sanktioner som är tillämpliga på juridiska personer. Vissa medlemsstater (**BE, CZ, FR, PL, RO** och **SK**) har också valt att införa en ytterligare sanktion i form av offentliggörande eller visning av det beslut eller den dom vari den juridiska personen befanns skyldig till brottet. De flesta medlemsstater, med undantag för **BG, DE, EE, FI, IE** och **UK (England/Wales, Nordirland och Gibraltar)**, har valt att införliva åtminstone ett av de alternativ som anges i artikel 13.1 a–13.1 e.
- Lagstiftningen i de flesta medlemsstater innehåller inga bestämmelser som uttryckligen införlivar artikel 13.2, men den ålägger samma sanktioner på juridiska personer som har ställts till ansvar enligt artikel 12.2 som på dem som har ställts till ansvar enligt artikel 12.1. Endast **EL** har infört en särskild införlivandeåtgärd och tillämpar följaktligen inte samma sanktioner i båda fallen.

2.1.12. Avstående från att lagföra eller utdöma påföljd för brottsoffret (artikel 14)

Enligt artikel 14 ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de behöriga nationella myndigheterna har befogenhet att avstå från att lagföra eller straffa barn som är offer för sexuella övergrepp och sexuell exploatering för deras deltagande i brottslig verksamhet som de har tvingats delta i som en direkt följd av att de utsatts för sådana brott.

De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **ES, LU, MT, PL** och **SK** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.

2.1.13. Utredning och lagföring (artikel 15)

I artikel 15 fastställs bestämmelser om utredning och lagföring av de brott som avses i artiklarna 3–7.

- Enligt artikel 15.1 ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att utredning eller lagföring av de brott som avses i artiklarna 3–7 inte är beroende av anmälan eller angivelse av ett offer eller av offrets företrädare, och att straffrättsliga förfaranden kan fortsätta även om den personen har tagit tillbaka sina uppgifter. Den nationella lagstiftningen i **CY, NL, PL** och **PT** följer uttryckligen principen i artikel 15.1, medan **AT, BE, BG, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, RO, SE, SI** och **SK** har införlivat denna bestämmelse genom allmänna straffrättsliga bestämmelser som reglerar inledandet av utredningar eller rättsliga åtgärder. I **UK (England/Wales, Nordirland och Skottland)** får åklagare inleda eller fortsätta straffrättsliga förfaranden om de anser att det finns tillräckliga bevis som medför realistiska möjligheter till en fällande dom och om lagföringen ligger i allmänhetens intresse. **IE** tillämpar samma princip om allmänhetens intresse.

- Enligt artikel 15.2 ska medlemsstaterna göra det möjligt att lagföra brott under en tillräckligt lång tidsperiod efter det att offret har uppnått myndighetsålder. **AT, BE, CY, EE, EL, ES, HR, HU, IE, LV, MT, PL, RO, SE, SI** och **UK** har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. I **BG, CZ, DE, FI, IT, LT, NL** och **SK** löper preskriptionstiden för vissa brott från och med den tidpunkt då brottet begicks. Det innebär att tiden för att lagföra brott mot barn efter att offret har uppnått myndighetsåldern kan vara för kort, i synnerhet för de barn som utsattes för övergrepp vid en mycket låg ålder.
- Enligt artikel 15.3 ska medlemsstaterna säkerställa att effektiva utredningsverktyg är tillgängliga för utredning och lagföring av brott. Artikel 15.3 återspeglas uttryckligen i lagstiftningen i **CY** och **EL**, medan de flesta av de övriga medlemsstaterna har införlivat bestämmelsen med hjälp av ett flertal straffrättsliga procedurregler.
- Enligt artikel 15.4 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt för utredningsenheter eller utredningsmyndigheter att försöka identifiera brottsoffer, i synnerhet genom att analysera barnpornografiskt material. De flesta medlemsstater har vidtagit åtgärder för att införliva denna bestämmelse. För **BG, CZ, EE, FR, HU, IE, LT, PT, SK** och **UK (Gibraltar)** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.

2.1.14. Rapportering av misstanke om sexuella övergrepp eller sexuell exploatering (artikel 16)

Syftet med artikel 16 är att säkerställa att personer inom vissa yrkeskategorier som har till huvudsaklig uppgift att arbeta med barn kan rapportera brott (artikel 16.1) och att alla personer som känner till eller misstänker att dessa brott har begåtts uppmuntras att rapportera dem (artikel 16.2).

- Vad gäller artikel 16.1 fastställer lagstiftningen i **HR, MT, PT, SI** och **UK (England/Wales, Nordirland och Gibraltar)** en allmän skyldighet att rapportera brott. I lagstiftningen i de flesta medlemsstater finns emellertid en särskild bestämmelse om rapportering av brott i syfte att skydda barn (**AT, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, HU, IT, LT, LV, NL, RO** och **SE**). I **BG, CY, CZ, DE, EL, FI, HU, IT, LV, RO, SE** och **SK** finns dessutom en särskild skyldighet för vissa yrkesgrupper (t.ex. lärare, läkare, psykologer och sjuksköterskor) att underrätta behöriga myndigheter.
- Vissa medlemsstater (**AT, BE, BG, EL, FI, HR, HU, IT, LU, PL** och **SI**) har införlivat artikel 16.2 genom en allmän bestämmelse som förpliktigar eller uppmuntrar till rapportering av brott och/eller att bistå personer som behöver hjälp. Andra medlemsstater (**BG, CY, CZ, EE, ES, FR, HR, LT, LV, NL, PT, RO, SE** och **SK**) har införlivat artikeln genom en mer specifik rättslig bestämmelse som gör det obligatoriskt att rapportera brott mot barn. **UK (England/Wales, Nordirland och Skottland)** använder sig av icke-rättsliga åtgärder.

Personer uppmanas att rapportera övergrepp främst genom hjälptelefoner och telefonjourer, till exempel *Child Focus* (telefonnummer 116000) i **BE** eller *Child Line* (116111) i **LT**.

2.1.15. Behörighet och samordning av åtal (artikel 17)

I artikel 17 anges bestämmelser för hur medlemsstaterna ska fastställa sin behörighet när det gäller de brott som anges i direktivet.

- Artikel 17.1 rör behörigheten för brott som helt eller delvis har begåtts inom en medlemsstats territorium eller i de fall gärningsmannen är medborgare i medlemsstaten. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **CY, IE, LV, NL, SI, PT** och **UK (Gibraltar)** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.
- Enligt artikel 17.2 kan en medlemsstat fastställa ytterligare behörighet när det gäller ett brott som har begåtts utanför dess territorium. Det gäller till exempel om brottet har begåtts mot en av dess medborgare eller en person som har sin hemvist på medlemsstatens territorium (artikel 17.2 a), om brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad på medlemsstatens territorium (artikel 17.2 b) eller om gärningsmannen har sin hemvist på medlemsstatens territorium (artikel 17.2 c). De flesta medlemsstaterna har beslutat att tillämpa de möjligheter som föreskrivs i artikel 17.2 a (**AT, BE, BG, CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IT, MT, NL, PL, PT, RO, SI** och **SK**) och artikel 17.2 c (**AT, BE, ES, FI, FR, HR, IE, LT, LU, LV, MT, NL, PT, RO, SE** och **SK**), medan ett mindre antal medlemsstater har beslutat att tillämpa möjligheterna enligt artikel 17.2 b, (**CY, CZ, ES, HR, IT, LV, MT, PL, PT, RO** och **SI**).
- Enligt artikel 17.3 ska medlemsstaterna säkerställa att deras behörighet omfattar situationer i vilka ett brott begås med hjälp av informations- och kommunikationsteknik till vilken åtkomsten skett från deras territorium, oavsett om tekniken är baserad inom deras territorium eller inte. **CY, EL, MT** och **PT** har en särskild bestämmelse som följer ordalydelsen i direktivet och som direkt hänför sig till brott som begås med hjälp av informations- och kommunikationsteknik, medan **AT, BE, BG, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, RO, SI, SK** och **UK** använder sig av en allmän bestämmelse om behörighet i fråga om brott som har begåtts på deras territorium.
- I artikel 17.4 förbjuds krav på dubbel straffbarhet för lagföring av brott som har begåtts utanför den berörda medlemsstatens territorium om gärningsmannen är medborgare i medlemsstaten. I **BG, CZ, HU, IT, LV, MT, SK** och **UK (England/Wales och Nordirland)** finns inget krav på dubbel straffbarhet vid fastställandet av behörighet när det gäller ett brott. Trots att det finns bestämmelser om dubbel straffbarhet i **AT, BE, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, LT, LU, NL** och **SE** föreskrivs särskilda undantag för alla brott som avses i artikel 17.4.
- Enligt artikel 17.5 ska medlemsstaterna säkerställa att deras behörighet inte är kopplad till villkoret att åtal endast får väckas på grundval av en anmälan från offret på den plats där brottet begicks, eller en formell underrättelse från den stat där brottet begicks. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **LU** och **SI** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.

2.2. Hjälp till och skydd av brottsoffer (artiklarna 18–20)

2.2.1. Allmänna bestämmelser om hjälp, stöd och skyddsåtgärder för barn som är brottsoffer (artikel 18)

I artikel 18 fastställs allmänna bestämmelser om hjälp, stöd och skyddsåtgärder för barn som är brottsoffer.

- Enligt artikel 18.1 ska barn som är brottsoffer ges hjälp, stöd och skydd med beaktande av barnets bästa. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som

införlivar denna bestämmelse. Utifrån de uppgifter som lämnats av **BE, DE, LV** och **SI** kunde inga slutsatser dras.

- Enligt artikel 18.2 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att ett barn får hjälp och stöd så snart de behöriga myndigheterna har en skälig grundad indikation att anta att barnet kan vara ett brottsoffer. Ungefär hälften av medlemsstaterna har infört åtgärder för att införliva denna bestämmelse. För **AT, BE, BG, DE, EL, ES, FR, IT, LU, NL, PL, SI** och **UK (England/Wales, Nordirland och Skottland)** kunde inga slutsatser dras utifrån de lämnade uppgifterna.
- Enligt artikel 18.3 ska medlemsstaterna säkerställa att en person förutsätts vara ett barn om personens ålder är osäker och det finns skäl att anta att personen är ett barn, för att han eller hon omedelbart ska få tillgång till hjälp, stöd och skydd. I **BG, CY, EL** och **LT** är ordalydelsen i lagstiftningen som införlivar denna bestämmelse mycket lik direktivets, medan lagstiftningen i **EE, ES, HR, LV, MT, PT, RO** och **UK (England/Wales och Gibraltar)** innehåller ett allmänt antagande om underårighet till förmån för brottsoffret fram till dess att motsatsen bevisas. För **AT, BE, CZ, DE, FI, FR, HU, IE, IT, LU, PL, SE, SI, SK** och **UK (Skottland)** kunde inga slutsatser dras utifrån de lämnade uppgifterna.

2.2.2. Hjälp och stöd till brottsoffer (artikel 19)

I artikel 19 fastställs allmänna bestämmelser om hjälp, stöd och skyddsåtgärder för barn som är brottsoffer och deras familjer.

- Enligt artikel 19.1 ska medlemsstaterna säkerställa att hjälp och stöd ges till brottsoffer före, under och en lämplig tid efter avslutande av de straffrättsliga förfarandena, särskilt för att skydda barn som anmäler övergrepp som begåtts inom deras familj. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. Utifrån de uppgifter som har lämnats av **DE, HU, IE, IT, LV, PL, RO, SI** och **SK** kunde inga slutsatser dras.
- Enligt artikel 19.2 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att hjälp och stöd till barn som är brottsoffer inte villkoras av barnets vilja att samarbeta under brottsutredningen, åtalet eller rättegången. I lagstiftningen i **CY, EL, MT** och **UK (England/Wales och Gibraltar)** används en ordalydelse som är mycket lik direktivets, men de flesta medlemsstaterna (**AT, BE, BG, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, RO, SE, SK** och delar av **UK**, dvs. i **Nordirland** och **Skottland**) har använt sig av ett antal olika bestämmelser om hjälp och stöd. Utifrån de uppgifter som har lämnats av **DE** och **SI** kunde inga slutsatser dras.
- Enligt artikel 19.3 ska medlemsstaterna säkerställa att hjälp och stöd till barn som är brottsoffer ges efter en individuell bedömning av de enskilda offrens särskilda omständigheter och med vederbörlig hänsyn till barnets synpunkter, behov och problem. De flesta medlemsstater har infört åtgärder för att genomföra denna bestämmelse⁵. Utifrån de uppgifter som har lämnats av **DE, EL, IT, LT, LU, LV, NL, PL, SI** och **UK (Skottland)** kunde inga slutsatser dras.

⁵ Exempelvis kan bedömningen innefatta en utvärdering av situationen för det barn som är brottsoffer på grundval av uppgifter som samlats in av familjen, barnet, skolan, daghemmet, släktingar eller av andra myndigheter. Bedömningen kan också innefatta en utvärdering av barnets utveckling och hur dess behov tillgodoses, av föräldrarnas kapacitet, barnets och familjens sociala miljö, barnets synpunkter och önskemål, samt av barnets ålder, hälsotillstånd, intellektuella mognad och kulturella identitet.

- Enligt artikel 19.4 ska barn som fallit offer för sexualbrott anses som särskilt sårbara brottsoffer enligt rambeslut 2001/220/RIF, som sedan 2012 har ersatts av direktivet om brottsoffers rättigheter.⁶ De flesta medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att införliva denna bestämmelse. Utifrån de uppgifter som har lämnats av **DE, EL, IE, IT, SI** och **UK (Skottland)** kunde inga slutsatser dras.

Erkännande av barn som särskilt sårbara brottsoffer sker genom särskilda stöd- och skyddsåtgärder (med undantag för en del av **UK**, dvs. **Gibraltar**, som har införlivat direktivets text ordagrant). Dessa åtgärder säkerställer att barn som är brottsoffer har rätt att avlägga vittnesmål på ett sätt som skyddar dem från att vittna vid offentliga domstolsförhandlingar och att de endast hanteras av personer som är särskilt utbildade för detta ändamål.

- Enligt artikel 19.5 ska medlemsstaterna där det är lämpligt och möjligt ge hjälp och stöd till familjen till barn som är brottsoffer när familjen befinner sig på medlemsstatens territorium. **AT, BE, BG, CY, EE, FI, HR, IE, LT, MT, NL, PT, SK** och **UK** har vidtagit åtgärder för att införliva denna bestämmelse. För övriga medlemsstater kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.

2.2.3. Skydd för barn som är brottsoffer under brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden (artikel 20)

I artikel 20 fastställs krav på medlemsstaterna när det gäller skyddet av brottsoffer under brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden.

- De flesta medlemsstater (**BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FR, FI, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK** och en del av **UK**, dvs. **Gibraltar**) har vidtagit åtgärder för att i enlighet med artikel 20.1 säkerställa att de behöriga myndigheterna i samband med brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden utser en särskild företrädare för ett barn som är brottsoffer. Utifrån de uppgifter som har lämnats av **AT, BE** och **UK (Nordirland, Skottland och England/Wales)** kunde inga slutsatser dras.
- Enligt artikel 20.2 ska medlemsstaterna säkerställa att barn som är brottsoffer får tillgång till juridisk rådgivning och juridiskt ombud, som ska vara kostnadsfritt om brottsoffret inte förfogar över tillräckliga ekonomiska medel. De flesta medlemsstater har infört lagstiftning som införlivar denna bestämmelse. För **AT, CZ, DE, EE, IE, LT, PL, RO** och **UK (England/Wales, Skottland och Nordirland)** kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.
- I artikel 20.3 beskrivs ett antal krav som ska beaktas vid genomförandet av brottsutredningar som rör barn som är brottsoffer, i synnerhet i samband med förhör. **EL, HR, LT, MT, PT, RO, SE** och **UK (England/Wales, Nordirland och Gibraltar)** har vidtagit nödvändiga åtgärder för att införliva artikel 20.3. För de övriga medlemsstaterna kunde inga slutsatser dras utifrån de uppgifter som har lämnats.
- De flesta medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att säkerställa att förhör med ett barn som är brottsoffer eller ett barnvittne spelas in audiovisuellt och kan användas som bevisning i straffrättsliga förfaranden inför domstol, i enlighet med artikel 20.4.

⁶ Rådets rambeslut 2001/220/RIF av den 15 mars 2001 om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden, ersatt av direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem.

Utifrån de uppgifter som har lämnats av **AT, FI, MT** och **PL** kunde inga slutsatser dras.

- Enligt artikel 20.5 ska medlemsstaterna vidta åtgärder för att säkerställa att det kan beslutas att förhöret ska hållas inom stängda dörrar eller utan att barnet är närvarande. De flesta medlemsstater har införlivat denna artikel, men utifrån de uppgifter som har lämnats av **BE, FI, PL** och **UK (Skottland)** kunde inga slutsatser dras.
- I enlighet med artikel 20.6 har de flesta medlemsstaterna vidtagit åtgärder för att skydda barnens privatliv, identitet och bild om de är brottsoffer, och förhindra offentlig spridning av sådan information som kan leda till att de identifieras. Utifrån de uppgifter som lämnats av **BE, DE, PL, PT** och **SI** kunde inga slutsatser dras.

2.3. Förebyggande (artiklarna 10 och 21–25)

2.3.1. Diskvalifikation till följd av fällande dom (artikel 10)

Artikel 10 behandlar förebyggande av brott mot barn genom diskvalifikation till följd av fällande dom.

- Enligt artikel 10.1 ska medlemsstaterna vidta åtgärder för att säkerställa att en fysisk person som har dömts för sexualbrott mot barn tillfälligt eller permanent kan förhindras att utöva åtminstone yrkesverksamhet som inbegriper direkta och regelbundna kontakter med barn. Vissa medlemsstater (**BE, BG, EL, ES, LT, PT** och **RO**) har valt tillfällig diskvalifikation medan **LU** och **SK** valt permanent diskvalifikation. **DE, FR, HR, HU, IE, MT** och **UK (England/Wales, Nordirland och Skottland)** ger möjlighet till både tillfällig och permanent diskvalifikation. I lagstiftningen i **CY, EE, FI, LV** och **NL** framgår inte om denna diskvalifikation är permanent eller tillfällig. **SE** införlivar denna artikel genom systematiska bakgrundskontroller för arbete som innebär kontakt med barn och inte genom en särskild bestämmelse om diskvalifikation.

Utifrån de uppgifter som har lämnats av **AT, CZ, IT, PL, SI** och **UK (Gibraltar)** kunde inga slutsatser dras.

- Enligt artikel 10.2 ska medlemsstaterna vidta åtgärder för att säkerställa att arbetsgivare har rätt att begära information om fällande domar eller diskvalifikationer vid rekryteringen av personer till yrkes- eller frivilligverksamhet. De flesta medlemsstaterna har införlivat denna bestämmelse. Informationen kan erhållas till exempel genom begäran om framläggande av utdrag ur den berörda personens kriminalregister (**BE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SE, SK** och **UK**), förbrytarregister (**LT**), straffregister (**LV**), intyg om god vandel (**DE**), utdrag ur polisregister (**CY**), ur register som innehåller uppgifter om bestraffning av brott (**EE**) eller ur det automatiserade nationella registret över förövare av sexual- och våldsbrott (**FR**).
- Vad gäller artikel 10.3 har de flesta medlemsstaterna införlivat kravet att lämna uppgifter om fällande domar och diskvalifikationer i enlighet med de förfaranden som fastställs i rambeslut 2009/315/RIF om utbyte av uppgifter ur kriminalregister⁷. Några medlemsstater tycks emellertid fortfarande inte säkerställa att information lämnas när andra medlemsstater begär information om tidigare fällande domar. Vissa medlemsstater har inte gjort det till en rättslig skyldighet att lämna dessa uppgifter (**BE, CZ, IE, LV, MT** och **SE**). Andra medlemsstater ställer krav som går utöver

⁷ Se fotnot 1.

dem som fastställs i direktivet om att den berörda personen (medborgare i medlemsstat A) måste ge sitt samtycke till att ett utdrag ur kriminalregistret utfärdas av det land där han avser att bedriva yrkesverksamhet eller frivilligverksamhet (medlemsstat B) genom att specifikt kräva ett ytterligare samtycke från den berörda personen för att uppgifter om fällande dom ska få skickas från medlemsstat A till medlemsstat B (**FI**, **LU** och vissa delar av **UK**, dvs. **England/Wales**, **Nordirland** och **Skottland**).

2.3.2. Åtgärder mot reklam för möjligheten att begå övergrepp och för barnsexturism (artikel 21)

I artikel 21 föreskrivs åtgärder för att förhindra eller förbjuda reklam för möjligheten att begå övergrepp och för barnsexturism.

- Artikel 21 a avser förbud mot och förhindrande av spridning av material där det görs reklam för möjligheten att begå sexualbrott mot barn. **AT**, **BE**, **CY**, **EE**, **EL**, **IT**, **LV**, **MT** och **SK** har infört bestämmelser som gör det till en straffbar gärning att göra sådan reklam som anges i artikel 21 a, medan **DE**, **FI**, **FR**, **LV**, **PL**, **PT** och **RO** har införlivat denna bestämmelse i direktivet genom att kriminalisera offentlig anstiftan till brott.
- Artikel 21 b avser förbud mot och förhindrande av anordnande för andra av resor i syfte att begå brott. De flesta medlemsstaterna har vidtagit en rad åtgärder för att införliva denna bestämmelse. Exempelvis har **AT**, **BG** och **FI** kriminaliserat dessa handlingar genom bestämmelser om medhjälp samt praktiska åtgärder. I **CZ**, **LT** och **SK** är sådana handlingar straffbara enligt bestämmelser som tillämpas endast på deltagarna, även om det huvudsakliga brottet inte har begåtts. **CY**, **EL**, **IT** och **MT** har infört ett särskilt brott som bestraffar anordnandet av resor för tredje man i syfte att begå brott mot barn.

2.3.3. Förebyggande interventionsprogram eller åtgärder (artikel 22)

Enligt artikel 22 ska medlemsstaterna säkerställa att personer som befارar att de kan komma att begå brott får tillgång till effektiva interventionsprogram eller åtgärder för att bedöma och förhindra risken för att sådana brott begås. **AT**, **BG**, **DE**, **FI**, **NL**, **SK** och **UK (England/Wales, Nordirland och Skottland)** har infört åtgärder för att införliva denna bestämmelse. Utifrån de uppgifter som har lämnats av de övriga medlemsstaterna kunde inga slutsatser dras.

2.3.4. Förebyggande (artikel 23)

Enligt artikel 23 ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att förebygga sexuella övergrepp mot och sexuell exploatering av barn.

- Artikel 23.1 avser åtgärder för utbildning och fostran. **CY**, **EL**, **ES**, och **LT** har införlivat denna artikel genom särskild lagstiftning, medan **BG**, **CZ** och **PT** har använt sig av andra åtgärder, till exempel nationella handlingsplaner och strategier. **NL**, **PL**, **RO**, **SE** och **UK (England/Wales, Nordirland och Skottland)** har använt sig av allmänna rättsliga åtgärder tillsammans kampanjer och projekt.
- Artikel 23.2 avser informationskampanjer och kampanjer för att öka medvetenheten, eventuellt i samarbete med organisationer inom det civila samhället. Alla medlemsstater har införlivat denna bestämmelse, till exempel genom utbildningsprogram (**AT**, **BE**, **CY**, **FR**, **LU**, **LV**, **MT**, **PT**, **SK** samt vissa delar av **UK**, dvs. **England/Wales och Nordirland**).

- Artikel 23.3 avser regelbunden kompetensutveckling för tjänstemän som kan väntas komma i kontakt med barn som är brottsoffer. De flesta medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att införliva denna bestämmelse. Utifrån uppgifterna från **EL, HU, IE, IT och UK (Skottland)** kunde inga slutsatser dras.

2.3.5. Interventionsprogram eller interventionsåtgärder på frivillig basis inom ramen för eller efter straffrättsliga förfaranden (artikel 24)

Artikel 24 innehåller bestämmelser om tillhandahållandet av interventionsprogram eller interventionsåtgärder under eller efter straffrättsliga förfaranden.

- Enligt artikel 24.1 ska medlemsstaterna säkerställa att effektiva interventionsprogram eller interventionsåtgärder finns tillgängliga när som helst under de straffrättsliga förfarandena, både i och utanför fängelset, för att förhindra och minimera riskerna för upprepade brott. Ett antal medlemsstater har vidtagit åtgärder för att införliva denna bestämmelse, men utifrån de uppgifter som har lämnats av **AT, CY, CZ, DE, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LU, LV, PL, PT, RO, SE, SI, SK och UK (Nordirland, Skottland och Gibraltar)** kunde inga slutsatser dras.
- Enligt artikel 24.2 ska interventionsprogrammen eller interventionsåtgärderna uppfylla de särskilda utvecklingsbehoven hos barn som gör sig skyldiga till sexualbrott. Medlemsstaterna har införlivat denna bestämmelse på olika sätt, till exempel genom lagstiftning (**BG, HR och RO**), en kombination av lagstiftning och andra åtgärder (**HU, LT och MT**) eller genom andra åtgärder (**FI, NL** och vissa delar av **UK**, dvs. **England/Wales, Nordirland och Skottland**).
- Enligt artikel 24.3 ska det säkerställas att tillgång till interventionsprogram eller interventionsåtgärder ges till personer som är föremål för straffrättsliga förfaranden (artikel 24.3 a) och personer som dömts för brott (artikel 24.3 b). **CY, EL, MT, NL, RO och UK** har vidtagit åtgärder för att införliva artikel 24.3 a och **BG, CY, DE, EL, ES, FI, HR, IT, LT, MT, NL, RO och UK** har vidtagit åtgärder för att införliva artikel 24.3 b. Utifrån de uppgifter som har lämnats av de övriga medlemsstaterna kunde inga slutsatser dras.
- Enligt artikel 24.4 ska medlemsstaterna säkerställa att de personer som kan få tillgång till interventionsprogram eller interventionsåtgärder blir föremål för en bedömning av vilken fara de utgör och risken för återfall i syfte att fastställa lämpliga program eller åtgärder. **AT, EL, HR, LT, MT, RO och SE** har vidtagit åtgärder för att införliva denna bestämmelse, men utifrån uppgifterna från de övriga medlemsstaterna kunde inga slutsatser dras.
- Enligt artikel 24.5 ska medlemsstaterna säkerställa att de personer som kan få tillgång till interventionsprogram eller interventionsåtgärder får fullständig information om skälen till förslaget (artikel 24.5 a), samtycker till att delta med fullständig kännedom om omständigheterna (artikel 24.5 b) och kan vägra, och, när det gäller dömda personer, blir informerade om de möjliga följderna av en sådan vägran (artikel 24.5 c). **AT, BG, CY, EE, FI, LT, MT och UK (Gibraltar)** har vidtagit åtgärder för att införliva artiklarna 24.5 a och b, och **CY, EE, FI, FR, LT, MT och UK (Gibraltar)** har vidtagit åtgärder för att införa artikel 24.5 c. Utifrån de uppgifter som har lämnats av de övriga medlemsstaterna kunde inga slutsatser dras.

**2.3.6. Åtgärder mot webbplatser som innehåller eller sprider barnpornografi
(artikel 25)**

Se den särskilda separata rapporten om införlivande av denna artikel⁸.

⁸ Se fotnot 3.

3. SLUTSATS OCH NÄSTA STEG

Direktivet är en omfattande lagstiftning som har lett till väsentliga framsteg i medlemsstaterna genom ändringar i straffrätt, straffrättsliga förfaranden och sektorslagstiftning, effektivisering av förfaranden, inrättande eller förbättring av samarbetsprogram och förbättring av samordningen mellan nationella aktörer. Kommissionen är medveten om de stora ansträngningar som medlemsstaterna har gjort för att införliva direktivet.

Det finns dock ytterligare utrymme för att utnyttja direktivets potential till fullo genom att alla dess bestämmelser genomförs i medlemsstaterna.

Den analys som har gjorts hittills tyder på att några av de största utmaningarna för medlemsstaterna kan ha samband med förebyggande åtgärder och interventionsprogram för gärningsmän (artiklarna 22, 23 och 24), materiella straffrättsliga bestämmelser (artiklarna 3, 4 och 5), samt hjälp, stöd och skyddsåtgärder för barn som är brottsoffer (artiklarna 18, 19 och 20).

De bestämmelser som tycks medföra mindre svårigheter innefattar bestämmelser om anstiftan, medhjälp och försök (artikel 7), frivilliga sexuella handlingar (artikel 8), beslag och förverkande (artikel 11), samt ansvar och sanktioner för juridiska personer (artiklarna 12 och 13).

Med tanke på direktivets omfattning kommer kommissionen att inrikta sig på att säkerställa att införlivandet slutförs inom hela EU och att bestämmelserna genomförs på ett korrekt sätt. Kommissionen har därför tills vidare inte för avsikt att föreslå ändringar av direktivet eller kompletterande lagstiftning. Kommissionen kommer i stället att inrikta sitt arbete på att säkerställa att barn kan dra nytta av hela det mervärde som direktivet innebär genom att medlemsstaterna införlivar och genomför det fullständigt.

Kommissionen kommer att fortsätta att stöda medlemsstaterna för att säkerställa att direktivet införlivas och genomförs i tillräcklig grad. I detta arbete ingår att övervaka att de nationella åtgärderna är förenliga med de relevanta bestämmelserna i direktivet. Vid behov kommer kommissionen att utnyttja sina fördragsenliga befogenheter att inleda överträdelseförfaranden. Kommissionen kommer också att stödja genomförandet av direktivet genom att underlätta utveckling och utbyte av bästa praxis inom särskilda områden, exempelvis förebyggande åtgärder och interventionsprogram för gärningsmän.